

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
2. Григорук П., Ткаченко І. Методи побудови інтегрального показника. Бізнес-Інформ. 2012. № 4. С. 36–38.
3. Лук'янова В. Математичне забезпечення діагностики об'єкта господарської діяльності з урахуванням ризику (на прикладі оцінки мезоризиків). Економіка і прогнозування. 2008. № 2. С. 129–144.
4. Бернар І., Колли Ж.-К. Толковый экономический и финансовый словарь: французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология: в 2 т. / пер. с франц.; под общ. ред. Л. Степанова. Москва: Международные отношения, 1997. Т. 2. 784 с.

УДК 336.717.22

Михайляк Г.В.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Михайляк І.В.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУТЬ, ТИПИ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Михайляк Г.В., Михайляк І.В. Суть, типи депозитної політики банків та шляхи її оптимізації. Обґрунтовано теоретичні та методологічні положення щодо суті депозитної політики банків, її типів та шляхів оптимізації депозитного портфеля банку. Доведено, що сучасна економічна ситуація вимагає кардинальних та якісних перетворень у банківській сфері, розроблення і реалізації ефективної депозитної політики, яка би враховувала потреби клієнтів грошово-кредитного ринку. Наведено шляхи оптимізації депозитного портфеля банку, що сприятиме збільшенню обсягів кредитних ресурсів банку, забезпечуючи йому належний рівень прибутковості під час здійснення активних операцій.

Ключові слова: депозитна політика банку, грошово-кредитний ринок, депозитний портфель банку.

Михайляк Г.В., Михайляк І.В. Суть, типы депозитной политики банков и пути ее оптимизации. Обоснованы теоретические и методологические положения относительно сути депозитной политики банков, ее типов и путей оптимизации депозитного портфеля банка. Доказано, что современная экономическая ситуация требует кардинальных и качественных превращений в банковской сфере, разработки и реализации эффективной депозитной политики, которая бы учитывала потребности клиентов денежно-кредитного рынка. Приведены пути оптимизации депозитного портфеля банка, которая будет способствовать увеличению объемов кредитных ресурсов банка, обеспечивая ему надлежащий уровень прибыльности при осуществлении активных операций.

Ключевые слова: депозитная политика банка, денежно-кредитный рынок, депозитный портфель банка.

Mikhaulyak G.V., Mikhaulyak A.V. Essence, types of deposit policy of banks and ways of its optimization. Grounded theoretical and methodological positions in relation to essence of deposit policy of banks, its types and ways of optimization of deposit brief-case of bank. It is well-proven that a modern economic situation requires cardinal and high-quality transformations to the bank sphere, development and realization of effective deposit policy, which would take into account the necessities of clients of money and credit market. The ways of optimization of deposit brief-case of bank which will be instrumental in the increase of volumes of credit resources of bank are resulted, providing him the proper level of profitability during realization of active operations.

Key words: deposit policy, bank, money-and-credit market, bank, deposit brief-case of bank.

Постановка проблеми. Важливу роль у забезпеченні стабільного та ефективного функціонування банків на сучасному етапі в Україні відіграє формування науково обґрунтованої політики банку, головною складовою частиною якої є депозитна політика. Така ситуація вимагає кардинальних та якісних перетворень у банківській сфері, розроблення і реалізації ефектив-

ної депозитної політики, яка би враховувала потреби клієнтів грошово-кредитного ринку.

Як наслідок вище зазначеного, на сучасному етапі зростає актуальність дослідження підходів до суті депозитної політики банків, її типів та шляхів оптимізації.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання, які стосуються суті депозитної політики

банків, її типів та шляхів оптимізації, досліджували такі вчені, як: О.А. Дмитрієва [3], Р.Р. Коцовська [5], О.П. Павлишин [5], Л.М. Хміль [5], А.Л. Лобанова [6], О.В. Неізнана [7], Д. Олійник [8], Н. Резнікова [9], В.В. Рисін [10] та ін.

Суть депозитної політики досліджено у працях О.А. Дмитрієва, Р.Р. Коцовської [3; 5] та інших. Питаннями типів депозитної політики займалися такі вчені, як О.П. Павлишин, Л.М. Хміль, А.Л. Лобанова [5; 6].

Питання щодо шляхів оптимізації розглядали у своїх працях О.В. Неізнана, Д. Олійник, Н. Резнікова, В.В. Рисін [7; 8; 9; 10] та інші.

Однак у більшості наукових досліджень мало уваги приділено саме обґрунтуванню шляхів оптимізації депозитної політики банків, що свідчить про актуальність теми і зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Формування цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних та методологічних положень щодо суті депозитної політики банків, її типів та шляхів оптимізації депозитного портфеля банку, що дасть змогу забезпечити більше надходження коштів на строкові та ощадні депозити.

Виклад основного матеріалу. Головною функцією комерційних банків, як підтверджує досвід країн із розвинутою ринковою системою, є сприяння мобілізації заощаджень суб'єктів господарювання, спрямування їх у напрямі найефективнішого використання, опосередковано збільшуючи загальну масу інвестицій та потенціал економічного зростання.

Для підтримки своєї конкурентоспроможності банки вимушені пропонувати своїм клієнтам усе нові послуги, застосовувати різноманітні фінансові інструменти та розширювати свою діяльність [4].

Депозитна політика комерційного банку є складником банківського менеджменту. Відповідно, в механізм банківського менеджменту кожен комерційний банк включає необхідність розроблення та реалізації депозитної політики.

Депозитна політика включає комплекс заходів із формування депозитного портфеля, а також різноманітні форми та методи щодо реалізації конкурентних позицій на ринку депозитних послуг. Ця політика проводиться з метою забезпечення необхідних обсягів депозитних ресурсів.

Доцільно зазначити і те, що є тісний взаємозв'язок між розвитком депозитного ринку та процесами стабілізації грошової одиниці, грошово-кредитного ринку, зростанням грошових доходів населення та соціально-економічним зростанням загалом.

Банки як фінансові інститути можуть проводити власну депозитну, кредитну та інвестиційну

політику. На думку А.Л. Лобанової [6], вищезазначені види політики є елементами іншого поняття, а саме поняття «ресурсна політика банку». Цю думку поділяє В. Рисін [10], який стверджує, що «депозитна політика – це комплекс заходів для формування депозитного портфеля, а також різноманітні форми та методи реалізації конкурентних позицій на ринку депозитних послуг задля забезпечення необхідних обсягів депозитних ресурсів» [10].

Своєю чергою Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль [5] під депозитною політикою розуміють «стратегію і тактику банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації джерел».

Варто зазначити, що депозитна політика банку має забезпечувати оптимальний рівень витрат, безпеку депозитних операцій банку і його надійність та стійкість.

Відзначимо і те, що депозитна політика на рівні держави – це сукупність заходів, які здійснюються центральним банком і спрямовані на регламентування правил формування депозитів (вкладів) у комерційних і ощадних банках, а також у небанківських грошово-кредитних установах. Необхідність такої регламентації зумовлена тим, що:

– по-перше, вклади (депозити) самі є специфічним видом грошей (безготівкові або депозитні гроші);

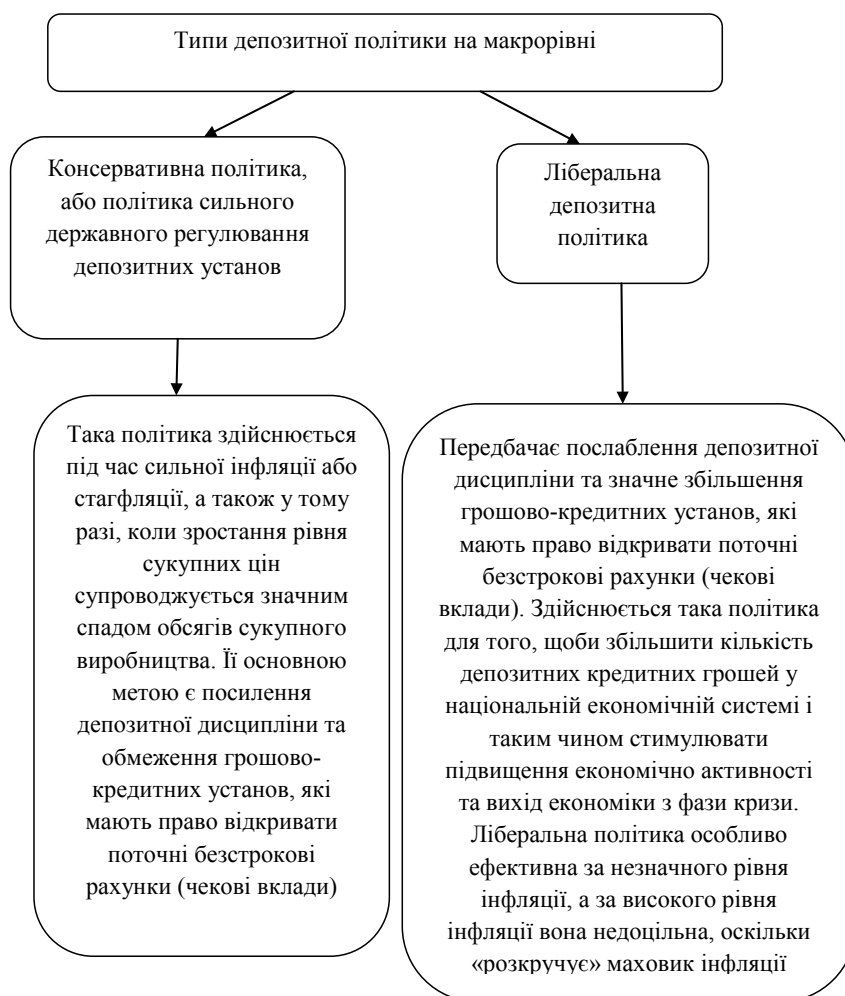
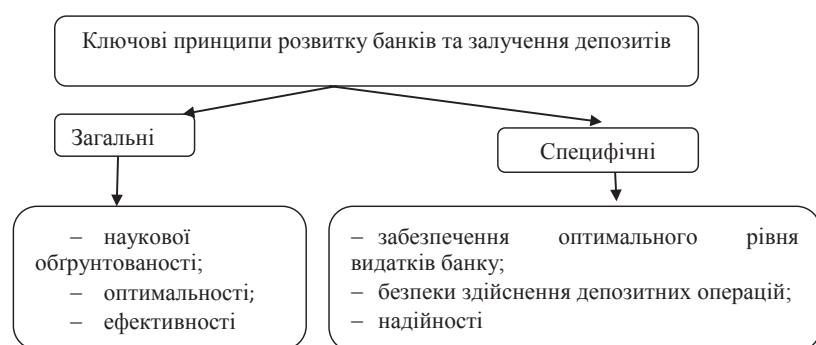

Рис. 1.1. Типи депозитної політики на макrorівні

Джерело: складено на основі [8]

Рис. 1.2. Ключові принципи розвитку банків та залучення депозитів

Джерело: складено на основі [7, 8]

– по-друге, на основі депозитів формуються кредитні гроші у кратному співвідношенні відповідно до величини грошового мультиплікатора.

На думку О.В. Неізвиної [7], за відсутності такого державного регламентування правил формування та руху депозитних і кредитних грошей процес творення нових грошей у національній економічній системі був би безконтрольним і міг би непередбачено «розкручувати» маховик інфляції та знецінювати національні грошові одиниці.

Д. Олійник [3] на макrorівні виділяє два типи депозитної політики:

1. Першим типом є консервативна політика, або політика сильного державного регулювання депозитних установ. Така політика здійснюється під час сильної інфляції або стагфляції, а також у тому разі, коли зростання рівня сукупних цін супроводжується значним спадом обсягів сукупного виробництва. Її основною метою є посилення депозитної дисципліни та обмеження грошово-кредитних установ, які мають право відкривати поточні безстрокові рахунки (чекові вклади).

2. Другим типом депозитної політики є ліберальна депозитна політика. Вона передбачає послаблення депозитної дисципліни та значне збільшення грошово-кредитних установ, які мають право відкривати поточні безстрокові рахунки (чекові вклади). Здійснюється така політика для того, щоби збільшити кількість депозитних кредитних грошей у національній економічній системі і таким чином стимулювати підвищення економічної активності та вихід економіки з фази кризи. Ліберальна політика особливо ефективна за незначного рівня інфляції, а за високого рівня інфляції вона недоцільна, оскільки «розкручує» маховик інфляції [8].

Варто зазначити, що депозитна політика комерційного банку спрямована на оптимізацію витрат із залучення коштів на депозитному ринку за умови їх ефективного використання. Такий механізм реалізації інтересів усіх суб'єктів депозитного ринку формує ціну на депозитні кошти. Безпосередній вплив на процентні витрати мають середні залишки за оплачуваними депозитами, середня процентна ставка за ними.

Що стосується методів управління залученими ресурсами, то необхідно зауважити, що у практиці українських банків перевага надається ціновим методам, що визна-

чає самостійність під час встановлення ціни за депозитами комерційними банками. Хоча зростання конкуренції змушує комерційні банки йти на затрати для реалізації маркетингової політики і розширення спектру банківських послуг із метою залучення потенційних клієнтів.

Якість депозитної політики також залежать від орієнтації банку на ключові принципи розвитку банків та залучення депозитів:

- загальні: наукової обґрунтованості; оптимальності; ефективності;
- специфічні: забезпечення оптимального рівня видатків банку; безпеки здійснення депозитних операцій; надійності (рис. 1.2).

Стосовно шляхів оптимізації депозитного портфеля банку та забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах.

Ефективним методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити, на думку Н. Резнікової [8], може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури.

Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно-розрахункового та касового обслуговування, надання різноманітних консультацій сприятимуть збільшенню обсягів кредитних ресурсів банку, забезпечуючи йому належний рівень прибутковості при здійсненні активних операцій.

У відносинах комерційних банків з різними групами клієнтів, як із фізичними особами, так і з юридичним, доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних комерційних банків у застосуванні NOW-рахунків. З одного боку, кошти, що зберігаються на таких рахунках, можуть використовуватися для здійснення платежів, а з іншого – вони є своєрідними фінансовими інвестиціями, що приносять їх власникам певні доходи.

Висновки з проведеного дослідження. Підводячи підсумок вищевикладеного, зазначимо, що банки повинні розширювати спектр своїх депозитних послуг і клієнтської бази, водночас формувати свою депозитну політику за такими етапами: здійснювати маркетингові дослідження ринку депозитних послуг; аналізувати продуктову, цінову, збутову та комунікаційну політику своїх конкурентів на ринку депозитних послуг; регулярно проводити SWOT-аналіз своєї депозитної діяльності.

Отже, можемо дійти висновку про те, що поведінка вкладників залежить від дієвості та ефективності банківського маркетингу, який має враховувати як нові мотиви і потреби клієнтів, так і запровадження інновацій у розроблення та реалізацію депозитної політики.

Список використаних джерел:

1. Бюлетень НБУ, 2016. № 9. URL: [http // www.bank.gov.ua/gtatigt/elbul.htm](http://www.bank.gov.ua/gtatigt/elbul.htm).
2. Бюлетень НБУ, 2017. № 12. С. 85. URL: [http // www.bank.gov.ua/gtatigt/elbul.htm](http://www.bank.gov.ua/gtatigt/elbul.htm).
3. Дмитрієва О.А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку // Фінанси України. 2008. № 5. С 15–17.
4. Дмитриева Е.А. Депозитные операции в системе услуг коммерческого банка: проблемы их эффективности // Банківська справа. 2005. № 2. С. 18–23.
5. Коцовська Р. Р. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль. К.: УБС НБУ, 2007. 380 с.
6. Лобанова А.Л. Ресурсна політика комерційних банків України. // Фінанси України. 2005. № 1. С. 88.
7. Нєізнєстна О.В. Операції комерційних банків по залученню коштів: сучасні технології та світові тенденції розвитку // Фондовий ринок. № 31. С. 2–5.
8. Олійник Д. Ресурсна база українських комерційних банків як джерело ліквідності // Банківська справа. 2000. № 2. С. 42–44.
9. Резнікова Н. Про специфіку фінансової кризи в Україні. Персонал, №11, 2008 р. С. 49–55.
10. Рисін В.В. Реалізація ресурсної політики банків в умовах фінансової нестабільності: монографія / Віталій Васильович Рисін. К.: УБС НБУ, 2012. 390 с.

УДК 336.72

Поліщук Н.В.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
Вінницький фінансово-економічний університет
Мусяєнко О.Л.,
начальник навчального відділу,
Вінницький фінансово-економічний університет

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Поліщук Н.В., Мусяєнко О.Л. Стратегія розвитку іпотечного кредитування сільського господарства. У статті досліджено теоретичні аспекти іпотечного кредитування, проведено огляд літературних джерел щодо визначення поняття «іпотека». Наведено статистичні дані сучасного стану кредитування підприємств сільського господарства та іпотечних кредитів. Визначено основні проблеми, що перешкоджають розвитку іпотечного кредитування сільського господарства в Україні.

Ключові слова: іпотека, кредитування підприємств, сільське господарство, фінансове забезпечення.

Полищук Н.В., Мусиенко А.Л. Стратегия развития ипотечного кредитования сельского хозяйства. В статье исследованы теоретические аспекты ипотечного кредитования, проведен обзор литературных источников по определению понятия «ипотека». Приведены статистические данные современного состояния кредитования предприятий сельского хозяйства и ипотечных кредитов. Определены основные проблемы, препятствующие развитию ипотечного кредитования сельского хозяйства в Украине.

Ключевые слова: ипотека, кредитование предприятий, сельское хозяйство, финансовое обеспечение.

Polishchuk N.V., Musienko O.L. Development Strategy for Mortgage Lending to Agriculture. The article investigates the theoretical aspects of mortgage lending, reviews the literature on the definition of the concept of "mortgage". The statistics of the current state of lending to agricultural enterprises and mortgage loans are presented. The main problems that hinder the development of mortgage lending to agriculture in Ukraine are identified.

Key words: mortgage, lending to enterprises, agriculture, financial support.

Постановка проблеми. Для забезпечення ефективного розвитку сільського господарства вирішальну роль мають кредитні ресурси. Це зумовлено сезонним розривом між вкладенням і надходженням коштів та безперервністю процесів відтворення. З низки об'єктивних причин отримання реальних дешевих кредитів для сільськогосподарських товаровиробників є проблемним. Одним із таких чинників є тенденція зни-

ження державної підтримки цієї галузі, з одного боку, та високі відсоткові ставки – з іншого. Крім того, переважна частина робіт має сезонний характер, що також ускладнює кредитування виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Активно займаються дослідженнями проблем іпотечного кредитування такі вчені, як: В.Д. Базилевич, В.Я. Вовк, Д.М. Гриджук, О.І. Завидівська, О.М. Калівошко, Л.П. Кашпер,